רבי יהודה אומר כופף אזני קדרה לתוכה ומציף עליה מים ואם כונס בידוע שכונס משקה ואם לאו בידוע שמוציא משקה או שופתה על גבי האור אם האור מעמידה בידוע שמוציא משקה ואם לאו בידוע שמכנים משקה ר׳ יוסי אומר אף לא שופתה על גבי האור מפני שהאור מעמידה אלא שופתה על גבי הרמץ אם רמץ מעמידה בידוע שמוציא משקה ואם לאו בידוע שכונס משקה היה טורד טיפה אחר טיפה בידוע שכונס משקה מאי איכא בין ת״ק לר׳ יהודה אמר עולא כינוס על ידי הדחק איכא בינייהו: כל אבר שיש בו צפורן וכו׳: [א]יש בו צפורן מטמא במגע ובמשא ובאהל יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל א)אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו אצבע יתרה שיש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן [ב]וכשאינה נספרת על גב היד: כל המטמא מדרס וכו׳: [ג]כל דחזי למדרס מטמא טמא מת ויש שמטמא טמא מת ואין מטמא מדרס לאתויי מאי לאתויי סאה ותרקב ב)דתניא [1]והיושב על הכלי יכול כפה סאה וישב עליה או תרקב וישב עליו יהא טמא ת״ל [1]אשר ישב עליו הזב [ד]מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו: **מתני׳** ג)[ה]כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ויש שראוי לדון דיני ממונות ואינו ראוי לדון דיני נפשות: **גמ׳** אמר רב יהודה [ו]לאתויי ממזר תנינא חדא זימנא ד)הכל כשרין לדון דיני ממונות ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות והוינן בה לאתויי מאי ואמר רב יהודה לאתויי ממזר חדא [ז]לאתויי גר וחדא לאתויי ממזר וצריכי דאי אשמעינן גר משום דראוי לבא בקהל אבל ממזר דאין ראוי לבא בקהל אימא לא ואי אשמעינן ממזר משום דקאתי מטפה כשרה אבל גר דקאתי מטפה פסולה אימא לא צריכא: **מתני׳** [ח]ה)כל הכשר לדון כשר להעיד ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון: **גמ׳** לאתויי מאי א״ר יוחנן לאתויי סומא באחת מעיניו ומני

רבי

ר׳ יהודה אומר. לא כך בודקין אותה דהא קולא הוא לאיידי דדחיק להו לשוליה אימא עיילי מיא לגוה אפילו בנקב קטן אלא הכי בדקינן לה כופה פי הקדרה לתוך העריבה קודם שיתן המים ואח״כ נותן מים בעריבה עד שיהו מים לפין על שוליה אם כנסה בידוע כו׳: **אם האור מעמידה.** שלא יצא המשקה בידוע שנקב קטן הוא ואינו ראוי להכניס משקה: **שהאור מעמיד.** אפילו נקב גדול: **רמץ.** גחלים ואפר בוערים: **היה טורד טיפה אחר טיפה.** כלומר וזו נמי בדיקה אם נתן לתוכו מים והן יוצאין טיף אחר טיף בידוע שכונס משקה: ה״ג **מאי איכא בין תנא קמא לר׳ יהודה כינוס ע״י הדחק איכא בינייהו.** לת״ק הוי כינוס כדפרישית: **יש בו צפורן.** ואפי׳ היא יתרה כגון אצבע ששית: **מטמא במגע ובמשא ובאהל.** דהוי אבר חשוב ואפי׳ ליכא כזית בשר מטמא באהל דקי״ל האברים אין להן שיעור בפ׳ יוצא דופן (לעיל דף מג:). אין בו צפורן לא הוי אבר ומיהו מטמא במגע ובמשא כדין עצם כשעורה שהרי יש בו עצם: **ואינו מטמא באהל.** עד דאיכא כזית בשר דקיימא לן [ברכות מא.] עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ולא באהל ואי איכא כזית בשר ודאי מטמא דהא איכא כזית מן המת ואי לאו יתרה היא ודאי מטמא משום אבר באהל ואע״ג דליכא כזית בשר דאפילו יתרה אמרי׳ לקמן דאי נספרת על גב היד הויא אבר: **רבינו הגדול.** רב ו): **על גב היד.** שאינה עומדת בשורת האצבעות: **לאתויי סאה ותרקב.** שאינן מדרס הזב לטמא אדם וכלים אבל טמאין הם טומאת מגע הזב להיות ראשונים ובמת נעשין אב הטומאה: **מי שמיוחד לישיבה.** הוא דהוי אב הטומאה דכתיב יכבס בגדיו וגו׳: **מתני׳ כל הראוי לדון דיני נפשות.** כ״ש שהוא כשר לדיני ממונות: **גמ׳ לאתויי ממזר.** דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות ז)כדכתי׳ (בסנהדרין לו:) כולך יפה רעיתי [שה״ש ד]: **גר.** נמי כשר לדיני ממונות: **לאתויי סומא באחת מעיניו.** דכשר להעיד ואינו כשר לדון אבל בשתי עיניו אפילו לעדות פסול דכתיב (ויקרא ה) או ראה:

רבי

יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל. בפ׳ ח) אלו מומין (בכורות מה.) אית דמפרש טעמא גזרה שאינה נספרת על גב היד אטו נספרת אבל באהל המת לא גזרו דעבדי היכרא דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים ואית דאמר משום דעצם כשעורה נגע בה ותימה להאי טעמא אמאי מטמא במגע כשנוגע בבשר ואינו נוגע בעצם דאי משום דבשר הוי יד ושומר לעצם האמר רב בפרק העור והרוטב (חולין דף קיח:) דאין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול ורבינו הגדול דהכא היינו רב ויש לומר דגזרו חכמים אטו לפעמים דיש בעצם כפול אי נמי נגיעת בשר אטו נגיעת עצם או גזרו מגע אטו משא: **כל המטמא מדרס.** היינו מק״ו דפכין קטנים ובפ׳ כילד הרגל (ב״ק דף כה:) פירשנו: **תנינא חדא זימנא.** תימה מאי קושיא הא כמה כללות תנא במתני׳ אע״ג דתנא להו בדוכתא אחריתי דקתני ט) כל שהוא חייב בפאה חייב במעשר כו׳ ושמעינן לה ממתני׳ במסכת פאה (פ״א מ״ד) דקתני לקיטתו כאחד ומכניסו לקיום ובמעשר לא תני ליה וכן י) כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות ושמעינן לה ממתניתין דראשית הגז וכל שיש לו ביעור יש לו שביעית שמעינן נמי ממתני׳ דשביעית וי״ל דלא פריך אלא אדרב יהודה דמאי הוצרך למימר לאתויי ממזר הכא והתם כ) והשתא אתי שפיר דלא קאמר דההיא דסנהדרין (דף לו:) לאתויי חלל דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות כדתנן התם ל) (א) אין כשר לדיני נפשות אלא מן המשיאין לכהונה אלא לא פריך אמתני׳ כי אם על רב יהודה ואדרב יהודה לא מצי לשנויי דהדא לאתויי חלל דמלישנא דסיפא דאחד דיני ממונות דקתני דאין כשר לדיני נפשות אלא מן המשיאין לכהונה משמע אבל כשר לדיני ממונות ולכל הפחות מוקמינן אחלל דכשר וצ״ל דרב יהודה אתא לאשמועינן דגר וממזר כשרים לדיני ממונות דפסולין לדיני נפשות שמעינן ממתני׳ דהתם וגרסינן הכא כמו שיש ספרים דגרסי בסנהדרין (דף לו:) אי אשמועינן גר משום דראוי לבא בקהל כו׳ ואי אשמועינן ממזר דבא מטפה כשרה להכי כשר לדיני ממונות אבל גר אימא לא ול״ג איפכא כמו שהיה בספרים אי אשמועינן גר משום דבא מטיפה פסולה ולכך פסול לדיני נפשות דרב יהודה לא אתא לאשמועי׳ הא דפסול לדיני נפשות כדפרישנא: **לאתויי ממזר.** וא״ת ואמאי לא קאמר לאתויי בעל מום דפסול בדיני נפשות ומפיק לה בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו:) וברים מצות חליצה (יבמות דף קא.) כשם שבית דין מנוקין בצדק כך מנוקין מכל מום וי״ל דלא איירי אלא בפסול יוחסין וה״נ איתא בפ׳ זה בורר (סנהדרין דף כז:) דפריך והא עד זומם דדיני ממונות דכשר לדיני נפשות ופסול לדיני ממונות ומשני בפסול יוחסין קמיירי: **חדא לאתויי גר.** משמע דכשר אע״ג דאין אמו מישראל ותימה דבפ׳ החולץ (יבמות דף מה:) אמרי׳ דרבא אכשר לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי דבבל דכיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה וי״ל דהכא מיירי לדון גר חבירו כדאמר בפרק מצות חליצה (שם דף קב.) גר דן חבירו דבר תורה ואם היתה אמו מישראל דן אפילו ישראל ולא כמו שפירש שם בקונט׳ דלענין דיני נפשות איירי הא דדן את חברו אבל בדיני ממונות דן אפי׳ ישראל וא״ת דבפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עו:) על גמרא דמי שהוחזקו אבותיו כו׳ דפריך למימרא דלא אוקמינן פסולין ורמינהי הכל כשרין כו׳ ואמר רב יהודה לאתויי ממזר ומאי קושיא לישני דהיינו דוקא לדון ממזר כיוצא בו דומיא דגר ואם נאמר דהכא מיירי בגר שאמו מישראל הוה אתי שפיר וי״ל דשאני ממזר דכיון דאביו ואמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה תדע דהא (ב) דדרשינן עליך הוא דבעינן מקרב אחיך וממזר מקרי שפיר עליך דבא מזרע ישראל ואם ממזר פסול לדון את ישראל מיפסיל נמי לדון את ממזר חברו והא דתניא בתוספתא אין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה היינו מדרבנן דמדאורייתא אפי׳ ממזר חשיב מקרב אחיך והא דעביד צריכותא בין גר לממזר אע״ג דחלוקין זה מזה כדפי׳ נקט צריכותא לפי שהמשנה שנויה סתם ואין חלוק זה מפורש בה וא״ת בפ׳ מצות חליצה (יבמות דף קא:) דא״ל רב שמואל בר יהודה לרב יהודה תנינן בב״ד של ישראל ולא בב״ד של גרים ורגיל ר״ת לומר דאותו רב שמואל היינו בנו של רב יהודה הינדואה דאמר בפ״ק דקידושין (דף כב:) דגר שאין לו יורשין הוה ונתגייר הוא ובנו וכן משמע הלשון דקאמר ואנא גר אנא משמע דהוא עצמו נתגייר וכיון דלא היתה אמו מישראל לשאר דינין נמי מיפסיל ואמאי הוצרך להביא קרא דחליצה וגם רב יהודה היאך ברכו לדיין וי״ל דקבלו עליהם החולץ והחולצת דבדיני ממונות הוי כשר ולחליצה מיפסיל כדאמר התם אי נמי התם לחליצת גרים מיירי ואין להאריך כאן יותר:

עין משפט
נר מצוה

ז א ב מיי׳ פ״ב מהל׳ טומאת מת הל״ז:

ח ג ד מיי׳ פכ״ז מהל׳ כלים הל׳ ט״ז:

ט ה מיי׳ פי״א מהל׳ סנהדרין הלי״א ופ״ב שם הלכה ט:

י ו מיי׳ פ״ב שם הל״ט [ופי״א הל׳ יא] סמג עשין צז טוש״ע חו״מ סי׳ ז סעי׳ ב:

יא ז מיי׳ שם [ושם] סמג שם טוש״ע שם סעי׳ א:

ח [מיי׳ פט״ז מהל׳ עדות הל״ו טוש״ע חו״מ סי׳ ז סעי׳ ט וסי׳ לג סעי׳ א]:

◆

תוס׳ הרא״ש

יש בו עצם ואין בו ציפורן מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל. ותימה דבפ׳ אלו מומין (דף מה) [אית דאמר] דמשום עצם כשעורה נגעו בה אמאי טמא כשנוגע בבשר ואינו נוגע בעצם. וכ״ת משום יד או שומר דהא דאמרינן אין שומר לטומאה חמורה היינו להצטרף אבל להוציא טומאה יש שומר הא רב הוא דאמר בפ׳ העור והרוטב דאין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול. ורבינו הגדול דהכא היינו רב וי״ל דגזרו חכמים פחות מכשיעור אטו פול דפעמים יש בעצם כפול והבשר מכסהו. א״נ גזרינן נגיעת בשר אטו נגיעת עצם א״נ גזרינן מגע אטו משא: **כל** המטמא מדרס מטמא טמא מת. ואפי׳ הוא פשוטי כלי עץ דאינו ראוי לקבל טומאה כיון דחזי למדרס מקבל טומאה דילפינן ליה מפכין קטנים שטהורים בזב דלמגע לא חזו שאינו יכול ליגע לתוכן לפי שפיהן צר ובהיסט נמי לא מטמו דהיסטו (בעי׳) [ילפינן] מקרא דאשר יגע בו הזב ומה שאינו בא לכלל מגע אינו בא לכלל משא אע״ג דראוי לנגיעת שער הזב. בת״כ ילפינן דשער הזב דמטמא מהנוגע בבשר הזב וכיון שאינו ראוי לנגיעת בשר אינו מטמא בשער. ותימה כלי חרס המוקף צמיד פתיל אל יטמא בהיסט דאינו ראוי לנגיעה. ולעיל בפ״ק אמרינן שמטמא מעת לעת שבנדה ואר״ת דצמיד פתיל חשוב בא לכלל מגע לפי שעומד ליפתח אע״ג דגבי קולית נבילה אמרינן מחוסר נקיבה כמחוסר מעשה ואע״ג דחשב עליו לנוקבו אינו מטמא במשא שאני התם דמסתמא אינו עומד לינקב אלא ע״י מחשבה אבל צמיד פתיל סתמא עומד לינקב וה״ה דמצי למיעבד ק״ו מסאה ותרקב ופכין גדולים דלא מטמו מדרס ומטמו טמא מת אלא דניחא ליה למינקט פכין קטנים שטהורין בכל טומאת הזב ואע״ג דטמאין במעיינות הזב נהי דבשער הזב לא מטמו משום דבעינן ראוי לנגיעת בשר מ״מ רוקו דכתיב בהדיא וכי ירוק הזב בטהור פשיטא ליה דלא בעינן בהו ראוי לנגיעת בשר מ״מ טהורים מכל טומאות המחוברות לזב: מפץ שמטמא בזב אינו דין שיהא טמא במת. ותימה כלי חרס המוקף צמיד פתיל יוכיח שטמא בזב וטהור במת. ואומר ר״ת דלא שייך לעשות יוכיח מצמיד פתיל דכה״ג שהוא טמא בזב היה טמא במת דמה שהוא בהיסט היינו משום דהוי כאילו נגע זב בתוכו דאי זהו מגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו ובמת נמי אם היה כזית מת בתוכו היה טמא: **לאיתויי** ממזר. תימה אמאי לא קאמר לאיתויי בעל מום שפסול לדיני נפשות משום ונשאו אתך בדומין לך כדאיתא בפ׳ עשרה יוחסין ובפ׳ אחד דיני ממונות מפיק ליה מכשם שב״ד מנוקים בצדק כך מנוקים מכל מום. ולימא נמי לאיתויי אשה שכשירה לדיני ממונות כמו שמפרש לקמן ופסולה לדיני נפשות מאתך וי״ל דלא מיירי אלא בפסול יוחסין והכי נמי אמרינן בפ׳ זה בורר דפריך התם והאיכא עד זומם דדיני ממונות דכשר לדיני נפשות ופסול לדיני ממונות ומשני בפסול יוחסין קא מיירו: **תנינא** חדא זימנא. תימה מאי קשה ליה כל הני כללי דהני מתניתין מיפרשן בדוכתייהו ולא תני להו [אלא] אגב גררא י״ל דעיקר פירכא הוי מרב יהודה למה הוצרך לומר תרי זימני לאיתויי ממזר וכה״ג אשכחן גבי רב יהודה דפסיק כר׳ עקיבא בפסחים בפ׳ אלו דברים ובפרק ר׳ אליעזר דמילה דאמר כל מלאכה שאפשר לעשות מע״ש אינה דוחה את השבת ופריך התם תנינא חדא זימנא וקיימא הך פירכא על רב יהודה ולא לר׳ עקיבא דלא עביד התם צריכותא מההיא דתנן במנחות בפ׳ שתי הלחם דקאמר ר׳ עקיבא נמי התם כה״ג [אלמא] דלא פריך לר׳ עקיבא. והשתא נמי ניחא דלא קאמר דאצטריך מתניתין דסנהדרין משו׳ חלל דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות כדתנן התם אין כשר לדיני נפשות אלא שמשיאין לכהונה משום שלא פריך אלא לרב יהודה ותימה ורב יהודה גופיה אמאי לא קאמר לאיתויי חלל וי״ל משום דשמעינן ליה מלישנא דמתני׳ דקתני בסיפא אין כשר לדיני נפשות

מסורת הש״ס

א) [בכורות מה.], ב) שבת נט. חגיגה כג., ג) סנהדרין כז: ודף לו:, ד) סנהדרין לב. לו: קדושין עו: (הוריות ד:), ה) [סנהדרין לד:], ו) בס״א: רבי, ז) [נ״ל כדמייתי], ח) נ״ל מומין אלו, ט) [לקמן נ.], י) [לקמן נא:], כ) עי׳ רש״א ומהר״ס, ל) [דף לב.],

◆

תורה אור השלם

1. וְהַיֹּשֵׁב עַל הַכְּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא טו ו

◆

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה תנינא וכו׳ כדתנן התם ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות וכו׳ דקתני דאין הכל כשרים לדון דיני נפשות: (ב) ד״ה חדא וכו׳ דהא דרשינן עליך:

◆

מוסף רש״י

רבינו הגדול. רב (בכורות מה.). **ואינו מטמא באהל.** ובאינה נספרת, כדמפרש ואזיל, דאיכא תרתי לגריעותא, אין בה צפורן ואינה נספרת, אבל יש בה צפורן מטמאה ואע״ג דאינה נספרת והכי תנן בפ׳ בא סימן (שם). **והיושב על הכלי.** ה״ג לה בתו״כ וכל הכלי אשר ישב עליו, רישא דקרא וכל המשכב וגו׳, יכול כל כלי במשמע ואפילו אין עשוי לישיבה (שבת נט.). **תרקב.** חצי סאה, תרי וקב (שם). **ת״ל אשר ישב עליו הזב.** מדלא קרינן אשר יָשַׁב, למדנו שאינו מדבר אלא באשר מיוחד לישב שם תמיד (חגיגה כג.) מדלא כתיב גבי משכב אשר שכב וגבי מושב אשר יָשַׁב, וכתיב ישכב יֵשֵׁב, משמע שישכב עליו תמיד וישב עליו תמיד, במיוחד לישיבה ולשכיבה, וגבי משכב נמי דריש ליה התם הכי (שבת נט. ועי״ש שדחה גירסא אחרת). **ואינו ראוי לדון דיני נפשות.** דלנפשות בית דין מיוחסין בעינן, כדתני רב יוסף (סנהדרין לו:) כשם שב״ד מנוקין בצדק, שנאמר בצדק תשפוט, כך ב״ד מנוקין מכל מום, שנאמר כולך יפה רעיתי ומום אין בך (סנהדרין כז:).

◆

תוס׳ הרא״ש (המשך)

אלא כהני׳ לוים וישראלי׳ המשיאין לכהונה ומיהו ק׳ דממזר וגר נמי שמעינן מהתם. וי״ס דגר׳ בסנהדרין איפכא ואי שמעינן גר א) משום דראוי לבא בקהל אבל ממזר אימא לא ואי אשמועינן ממזר משום דבא מטפה כשרה אבל גר אימא לא והשתא הוי חדוש דרב יהודה מה שהן כשרין לדיני ממונות והשתא לא שמעינן לה מלישנא דמתניתין משום דאיירי בדיני נפשות: **חדא** לאיתויי גר וחדא לאיתויי ממזר. כלומר תני בחדא זימנא במילתא דרב יהודה (חדא) לאיתויי גר משמע הכא דגר כשר אע״ג דאין אמו מישראל. ותימה דבפ׳ החולץ אמרינן רבא אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה אפורסיה דבבל דכיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרי׳ ביה וי״ל דהכא איירי לדון גר חבירו כדאמרינן בפ׳ מצות חליצה גר דן את חבירו דבר תורה ואם היתה אמו מישראל דן אפי׳ ישראל ולא כמו שפרש״י שם דבדיני נפשות איירי דן את חבירו ולא ישראל אבל לדיני ממונות כשר. ועוד דמייתי התם קרא דמקרב אחיך ואילו בדיני נפשות ממעטינן מונשאו אתך בסנהדרין ובקידושין. ותי׳ הא דאמרינן בעשרה יוחסין מי שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים וכו׳ למימרא דלא מוקמינן פסולין לדינא והתנן הכל כשרין לדון כו׳. ואמר רב יהודה לאיתויי ממזר. ומאי קשה ליה היינו דוקא לדון חבירו כדאמרינן גבי גר וי״ל דגבי ממזר לא שייך לפלוגי בין ישראל כשר לממזר דמקרב אחיך קרינן ביה כיון דאביו ואמו מישראל ואי מיפסל לישראל כשר מיפסיל נמי לחבירו. והא דקאמר בגר וממזר דצריכי אע״פ שהן חלוקין זה מזה כדפרישית מ״מ נקט צריכותא דשייכא לפי דמרבי ליה רב יהודה ממתניתין שאין חילוק זה מפורש בהם: **כל הכשר** לדון כשר להעיד. ותימה והרי אשה דכשרה לדון דכתיב והיא שפטה את ישראל גבי דבורה ואמרינן נמי ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם הוקשה אשה לאיש לכל עונשין שבתורה וכי היכי דהאי קרא איירי בנידונין איירי נמי בדיינין כדדרשינן לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים אלמא אשה כשרה לדון ופסולה להעיד כדאיתא בריש שבועת העדות. וי״ל דה״ק כל איש הכשר לדון כשר להעיד א״נ נהי דבנידונין אשה בכלל בדיינין אין אשה בכלל. ודבורה מלמדת דייני ישראל א״נ מחמת נביאותה קבלוה עליהם: **לאיתויי** סומא בא׳ מעיניו. ומני

א) מזה משמע דגי׳ רבינו כאן הי׳ ואי אשמעינן גר משום דקאתי מטפה פסולה ומשו״ה פסול לד״נ אבל ממזר וכו׳.